

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 1460/1904

Circular

*către toate oficiile protopresbiterale și parohiale
a districtului Consistorului gr. or. român din
Arad.*

În vederea, că este necesitate să rămână pentru arhivul consistorial copii de pe documentele de ori-ce categorie (contracte de vindere, cumpărare, de donațiuni, de întreprindere, litere fundamentale, cvite, concesiuni de ștergeri, protocoalele ~~despre colandarea lucrărilor de edificarea, s. a.~~), ce se susțin în partea oficiilor protopresbiterale și parohiale la Consistor spre aprobare ori ratificare; prin aceasta se îndrumă P. T. officii protopresbiterale și parohiale, ca în viitor să anexeze tot-deauna la rapoartele lor, pentru arhivul consistorial, o copie simplă și netimbrată a documentelor, ce le vor subșterne în scopul indicat.

Arad, din ședința consistorială a senatului epitropesc, dela 11/24 Martie, 1904.

Joan J. Papp,
Episcop.

Episcopia Aradului.

Dintre vechile episcopii românești sufragane vechei mitropolii ortodoxe române a Transilvaniei, singură episcopia Aradului are o continuitate neîntreruptă până la restaurarea acestei mitropolii, luând parte activă la reînființarea ei, și continuând susținerea egăturilor canonice cu dînsa earăși ca episcopie sufragana.

Accentuăm episcopia Aradului, ca »episcopie românească«, dela începutul său, pentru-că caracterul național al unei biserici particulare nu-l determină originea sau naționalitatea chiriarchilor după vreme, ci naționalitatea poporului din care se alcătuește.

Intemeierea bisericii române se deservirșește de-odată cu formațiunea și închegarea poporului român. În regatul Ungariei biserica gr.-orientală-ortodoxă e biserică autohtonă. Cei dintăiu Maghiari creștini au fost convertiți prin preoți grecești. Ducii Ungurilor: Bules și Gyula s'au botezat în Constantinopol, de unde acest din urmă a adus cu sine în Transilvania la 948 pe Iero-teiu episcop, hirotonit de patriarhul Teofilact.¹⁾ Credincioși de religiunea gr.-or. se găsiu în primii secolii numeroși în Ungaria, nu numai Români și Slavici și Maghiari, chiar și între cei-ce ocupau cele mai înalte officii în stat.²⁾ Dar' după ce întâiul rege Stefan trecu la catolicism, regiul Ungariei, după îndrumările Papilor, au pornit persecuțiuni sistematice asupra bisericii gr.-orientale. Persecutarea și estirparea ereticilor și schismaticilor, adecă a celor »neuniți«, li-se impunea regilor Ungari ca o datorie religioasă-morală, întărită cu jurământ solemn.³⁾

Papa Inocențiu III în anul 1204 ordineză episcopului catolic din Orade să viziteze mănăstirile grecești din Ungaria și să cerceteze, dacă din acestea se poate forma o singură episcopie supusă scaunului apostolic.⁴⁾

În anul 1221 Papa Onoriu III trimise pe capelanul său, magistrul Accontius, în calitate de legat papal în Ungaria, ca nu numai să-i surpe pe eretic și schismatici, ci să *strice totodată și cuiburile lor*, — și tot în acel an încuviințează cererea regelui Emeric II, să prefacă mănăstirea grecească din Vișegrad în mănăstire catolică, ordonând să între călugări latini în posesiunea mănăstirei, ear' spre evitarea prea marelui scandale,

¹⁾ Initia religionis christianae inter hungaros ecclesiae orientali adserta. Frankfurt. 1740. p. 20.

²⁾ Festy Frigyes: A szörényi bántáság. t. I. p. 340.

³⁾ Hurmuzaki: Fragmente din Istoria Românilor. t. I. p. 5.

⁴⁾ Hurmuzaki: Documente, vol. I. p. 39.

călugărilor grecești să li-se rînduască obroc de la mănăstire, până se vor stînge unul câte unul.¹⁾ Ludovic cel mare își punea cea mai mare glorie a răsboaielor, după-cum zicea el: *ad extirpendos haereticos et schismaticos.*²⁾ Instituțiunile bisericesti și spirituale a celor de legea grecească din cuprinsul Ungariei proprie se topiau vîzînd cu ochii.³⁾

Din cauza prigonirilor la care erau espusi, pentru credința ortodoxă, mulți Români fură siliți a-și părăsi patria și a trece munții: unii cu Rad-Negru vodă din țeara Oltului, în Muntenia (an. 1290?), alții cu Dragoș vodă din Maramureș în Moldova (1359).⁴⁾

Cu toate acestea Români din regatul Ungariei n'au încetat de a avea biserica lor proprie, cu preoții și episcopii săi ortodocși, cari (episcopi) tocmai din cauza prigonirilor necurmate nu aveau locuințe stabile, ci siliți erau a-și schimba sediul dintr'o localitate în alta, și a duce o viață mai mult obscură.

Puțină ușurare se făcu bisericii Românilor sub Corvinii. Ioane Hunyadi la 1434 era proprietar mare în comitatul Aradului.⁵⁾ În 1439 regele Albert dăruie cetatea Vilagoșului cu dominiul său constător din 110 comune lui George Brancovicu, despotul Sîrbiei, care fu apărătorul și protectorul ortodoxiei. El a zidit la poala dealului cetății Világos biserica gr.-or. de astăzi în Șiria și tot el a zidit și biserica din Hălmagiu.⁶⁾ Ear' când la 1444 în chip de recompensă, pentru recuperea Serbiei și Albaniei dela Turci, dăruie cetatea Vilagoșului cu întreg dominiul său lui Ioane Hunyadi și următorilor săi, apoi logodii pe nepoata sa Elisabeta Cziley cu Matia, fiul lui Ioan Hunyadi, stipulă prin contract, ca ea să rămână în religiunea ortodoxă și să țină în curtea sa permanent preoți grecești.⁷⁾

Marele Ioan Hunyadi însuși avea *patronatul bisericilor gr.-orientale*, care împreună cu puternicul dominiu trecu dela dînsul la fiii săi Matia și Ladislau, apoi la Ioan Corvin, fiul lui Matia, care adese-ori a petrecut în Șiria și Lipova.⁸⁾

Gloriosul rege Matia prin decretul V, din 1481 art. 3 și 4, scuti pe ortodocși de zeciuiala

¹⁾ Hurmuzaki: Fragmente din Istoria Rom. I. p. 5. 6.

²⁾ Filaret Scriban: Istoria bis. a Rom. p. 71. Pesty Frigyes op. cit. I. p. 344.

³⁾ Hurmuzaki ib. p. 6.

⁴⁾ Papiu Ilarian: Istoria Romanilor I. p. 24. 25. A. D. Xenopol: Istoria Rom. II p. 12. 13.

⁵⁾ Márki Sándor: Aradvármegye monographiája, I. 137.

⁶⁾ Márki: ib. I. 498.

⁷⁾ Márki op. cit. I. p. 124. 137. 315. 498. Dr. Szentkláray Jenő: A csanád-egyházmegyei plébániák története. I. p. 456.

⁸⁾ Lipova aparțineea atunci la comitatul Aradului. Márki ib. p. 314 Dr. Szentkláray ib.

ce trebuiau să o plătească clerului catolic. Tot astfel procedă și regele Uladislau II ordonând prin decretul II art. 45 din 1495 ca »să nu se mai ceară dicimă dela Sîrbi, Rusniaci și Români, și dela alți schismatici, în ori-ce pămînturi ale catolicilor vor ședea.«¹⁾

După căderea dela Mohács mai ales (1526) biserica catolică strîmtoară și amenințată din două părți, de islamism și protestantism, lăsînd cu asprimea prigonirilor proselitiste, căuta acum prin mijloace blînde să atragă pe »schismatici« în partea sa, în primul plan pentru înșgheburarea unei alianțe în contraimicului comun al creștinătății, în al doilea pentru a se regresa de pierderea ce suferia prin trecerea catolicilor la protestantism. Atunci căpeteniile bisericii ortodoxe încep a eși la suprafață în toate părțile locuite de Români.

În același timp, dela 1500—1600, găsim în Transilvania pe lângă Mitropoliții Belgradului sau Ardealului și părțile ungurești, episcopi la Feleac, la Vad, Geoagiu, Sângeorgiu și Silvaș.²⁾ Aparițiunea episcopilor însă nu trebuie a se lua în toate cazurile și necondiționat ca începutul episcopilor, care une-ori pot să fie anterioare și mult mai vechi ca documentele existente relativ la aparițiunea sau instituirea episcopilor însuși.

În părțile Aradului exista o episcopie ortodoxă dela veacul al XV-lea în Ienopole (Boroș-Ineu).³⁾

Istoricii maghiari susțin, că aceasta ar fi fost episcopie sîrbească, dar' fără temei, căci pe acelea vremi și până la jumătatea secolului al XVII-lea în bisericile românești pretutindenea limba *slavonă* era limba liturgică și administrativă, ear' în principatele române la curtea Domnitorilor era limba diplomatică, — și numai după așezarea coloniilor sîrbești în Ungaria, sub conducerea patriarhului Arsenie Csernovics, la anul 1691 respective la 1695 s'a întemeiat și organizat ierarhia sîrbească *națională* în Ungaria.

Intr'adevăr, documentele istorice, dela Uladislau I, din 1441 și actul despotului George Brancovicu din 1444 prin care donează lui Ioan Hunyadi cetatea și domeniul Világos-ului cu 110 sate din comitatul Aradului și Zarándului, nu fac absolut nici o pomenire de Sîrbi în dominiul Világos-ului, ci numai de *nobili și țobagi români*, fiind locuitorii ținutului adecă *Români curați*, ori slavii *romanisați*.⁴⁾

Invederat, că episcopia Ienopoliei e tot atât de românească ca și celelalte vechi episcopii românești din Transilvania.

¹⁾ Documente istorice, Viena 1850 p. 47. 48.

²⁾ Dr. Augustin Bunea: Vechile episcopii românești. Blaj 1902.

³⁾ Dr. Szentkláray op. cit. p. 262. Engel: Serwien und Bosnien, la Pesty op. cit. I. p. 353.

⁴⁾ Márki: ib. p. 126. 498.

Periodul de înflorire l'a ajuns episcopia Ienopolei sub domnia principilor Báthory. *George Brancovici*, mai cerset *Brancovan*,¹⁾ coboritor dintr'o stirpe cu principii Brancoveni din țeara românească, postelnic la curtea lui Alesandru Lăpușnean în Moldova (1552—1561) se așază în Ienopolea, primind ca dar dela principele Sigismund Báthory (1581—1599) domeniul Világos, Șiria, Pâncota și alte teritorii în jurul Aradului și Cenadului cu titlul de *jupan, comite al Ienopolei*, care, nu peste multă vreme după aceasta, răposând s'a îngropat în biserica gr.-or. din Șiria.²⁾

Dintre descendenții lui *George Brancovici* s'au ales cei mai distinși episcopi ai Ienopolei. Fiul și următorul său, *Avram*, a avut fiii pe *Moise*, *Dănilă* și *George*. *Moise* rămânând veduv, și călugărindu-se sub numele *Mateiu*, a fost episcopul Ienopolei, către finele veacului al XVI-lea.³⁾ Lui i-a urmat fiul său *Solomon*, sau *Sava* în călugărie, pe care îl găsim episcop în Ienopolea pe la 1605 cu titlul de episcop totodată și al Lipovei, unde în 1606 avea o casă frumoasă, posedând dela *Sigismund Rákoczy* la 1607 ca donațiune domeniul *Soboteliului* (*Sămbăteni*) cu 3 sate și o moară pe *Murș*, dintre morile principelui, pentru fidelitatea dovedită la recuperea cetății *Lipova* dela *Turci*.⁴⁾

Episcopul *Sava* a ajuns în urmă *Mitropolitul Belgradului* în *Ardeal* sub numele de *Sava I.* (1618—1625).⁵⁾

Al treilea episcop în Ienopolea, despre care avem date istorice, a fost *Longin* (*Lazar*) văr primar cu *Sava*, fiul lui *Dănilă Brancovici*, pe la 1633, care pentru tulburările *Turcilor* și din cauza silințelor lui *George I. Rákoczy* pentru calvinizarea *Românilor*, părăsind scaunul episcopesc, s'a retras la mănăstirea *Comana* în țeara-românească.⁶⁾

După episcopul *Longin* și alegerea nepotului său de frate *Simeon*, ca *Mitropolit al Ardealului* sub numele *Sava II Brancovici* (1656), alt

1) Márki: op. cit. II. p. 239.

2) Raici: *Istoria rasjich Slavonskich Narodov etc.* „*Lumina*“ din 1874. p. 258. 273. *Medacovici*: *Istoria poporului sârbesc*, la *Tincu-Velea*. *Istoria polit. națională*, p. 102. 103. *Pesty Frigyes* op. cit. I. 352. Márki. op. cit. II. p. 239.

3) *Tincu-Velea*, ib. p. 104. *Biografia „Mitropolitului Sava Brancovici*, în „*Speranța*“ 1869. p. 150.

4) Márki: ib. 239. *Pesty* ib. 352.

5) *Tincu-Velea* ib. p. 52. *Hintz*: *Geschichte des Bisthums der gr. nicht unirten Glaüb. in Siebenbürgen* p. 20. *E. Golubinski*: *Privire scurtă asupra ist. ort. rom.* p. 54. *Samuil Clain*: *Istoria bis. despre Mitropolitii Belgradului din Ardeal* (manuscript). *Tim. Ci-pariu*: *Archiv pentru istorie și filologie* p. 610.

6) Márki: ib. 241, *Dr. Szentkláray* ib. p. 456. *Biografia Mitropolit. Sava* în „*Speranța*“ din 1869. p. 150. *Pesty*: ib. p. 352.

episcop nu se amintește în Ienopolea, până la *Isaia Diacovich*, care strămutându-și sediul din Ienopolea la *Arad*, este cel din urmă episcop al Ienopolei. Episcopia Ienopolei se privește ca mama episcopiei *Aradului*.¹⁾

Episcopatul lui *Isaia Diaconovich* în Ienopolea se menționează în diploma din 21 August 1690 esoperată de el în favorul coloniilor sârbești dela împăratul *Leopold*, înainte de stabilirea acelor și orgarisarea ierarhiei sârbești în Ungaria,²⁾ în anul 1691 împăratul i-a dăruit, ca la episcopul *Aradului*, mănăstirea *Gergetegului* în *Sirmiu* cu satul *Neradin* și moșia *Bankovcze*.³⁾ Pe atunci *Românii* din *Arad* aveau biserica lor pe locul de lângă *Murș*, unde astăzi e liceul.⁴⁾

Prin diploma împărătească din 4 Aprilie 1695, organizându-se ierarhia bisericeii sârbești în Ungaria. episcopia Ienopolei. transformată în episcopia *Aradului*, la care s'a adneșat și a *Timișorii*, a fost supusă ca episcopie sufragană cu titularul său episcop *Isaia Diacovich* jurisdicțiunei arhiepiscopului și mitropolitului sârbesc, împreună cu episcopia ortodoxă din *Oradea-mare*,⁵⁾ care prin moartea episcopului seu *Efrem Veniamin*, urmată tot în anul 1695 — devenind vacantă, s'a încorporat definitiv la diecesa *Aradului*, ear în locul sau mai bine zis, pe ruinele ei în *Oradea-mare* s'a ridicat la 1748 episcopia gr.-catholică.⁶⁾

Protopopul *Georgie* din *Peștes*, de pe *Crișul-repede*, depune în 21 Septemvrie 1727, în *Oradea-mare*, jurământ de credință către episcopul *Vichentie Ioanovicu*, »și după dînsul, cari vor fi ai bisericeii răsăritului Ienopoliei,« făgăduind »a via și a murii pentru biserica răsăritului, și de către pravoslavnic al *Ienopolei* episcop a nu se lipii într'altă parte«.

Astfel s'a format din diecesele de odinioară a Ienopolei și *Orăzii-marii*: diecesa *Aradului*, având primul *Episcop* cu reședința în *Arad* pe *Isaia Diacovich*.⁷⁾

De aci încolo episcopii *Aradului* iau titlul colectiv de episcopi ai *Aradului*, *Orăzii-marii*, *Ienopolei* și *Hălmagiului*, care se găsește introdus și în diploma de confirmare a episcopului *Sinesie Jivanovicu*, din 6 Septemvrie 1751.

Episcopia *Aradului* a posedat dela început averi proprii, mobile și imobile, în comitatul *Aradului*. Episcopii *Brancovici* ai *Ienopolei*, cum am văzut, erau proprietarii mari, ale căror averi,

1) *Pesty*: ib. p. 353.

2) *Szalay László*: *Magyarországi szerb telepek*. p. 27. 130. Márki: ib. p. 266.

3) Márki: ib.

4) *Dr. Szentkláray*: ib. p. 263.

5) A se vedea diploma la *Szalay*: op. cit. p. 133.

6) *Pesty*: ib. p. 354.

7) *Pesty* op. cit. p. 354. Nota.

după săvârșirea lor, conform instituțiilor bisericești, au trebuit să treacă ca fond instruct în proprietatea episcopiei. Ear' Isaia Diacovich, mutându-se cu sediul în Arad, a cumpărat la anul 1704 o moșie în teritoriul orașului Arad pe țărmurii Murășului, împreună cu două vii și 4 prăvălii în Aradul-vechiu, dela un căpitan împărătesc cu numele conte Attomus, obținând pentru confirmarea și asigurarea acestei cumpărări diploma din 15 Aprilie 1706 dela împăratul Iosif.¹⁾

După moartea episcopului *Ioanichie Martinovici* la 1721, un diacon al său cu numele Sofronie Albici, în timpul vacanței scaunului episcopesc, a vândut și înstrăinat nu numai moșia din teritoriul Aradului cu cele două vii și patru prăvălii, ci și o altă moșie a episcopiei, numită *Tövisgyháza*, în hotarul Șimandului. Pentru revendicarea acestor moși episcopul Sinesie Jivanovici a pus la cale o reprezentațiune în anul 1757 către împărăteasa Maria Teresia prin Mitropolitul Paul Nenadovici, contra familiei Salbeck, apoi contra orașului Aradul-vechiu și contra familiilor Edelspacher și Csernovics ca pretinși proprietari ai celor două moși, cari împreună cu apartinențele sale formau proprietatea nemijlocită a episcopiei de rit grecesc din Arad, rugându-se preaumilit, ca Majestatea Sa să declare de drept, că pretinșii proprietari sunt datorii și nevoiți a ceda episcopiei Aradului realitățile reclamate cu toate apartinențele lor mișcătoare și nemișcătoare, cari au esistat, când, cu recredința le-au cumpărat.²⁾

Dar' episcopia Ienopoliei, cum devine ca sufragana Mitropoliei sârbești din Carloveț? Căci afară de episcopiile din Ardeal, toate episcopiile ortodoxe din Ungaria, din timpurile primitive, până la organizarea ierarhiei sârbești, în 1695, erau supuse jurisdicțiunii mitropolitului român din Ardeal.³⁾ Intre acestea se cuprindea și episcopia Ienopoliei, care și politicește aparținea Transilvaniei, dând chiar doi Archierei din familia

Brancovici pentru Mitropolia Belgradului, pe Sava I, și Sava II Brancovici. Ci, sub mitropolitul Teofil (1692—1697) clerul catolic în frunte cu primatele Ungariei Leopold Collonics au început propaganda pentru convertirea Românilor la catolicism, și mitropolitul însuși arătându-se predispus a primi unirea cu biserica Romei, episcopul Ienopolei Isaia Diacovich, întrerupând relațiunile spirituale cu dînsul, a căutat să apere și să conserve ortodoxia clerului și poporul românesc, punându-l la adăpostul și sub scutul privilegiilor date prin diploma împărătească din 21 August 1691, națiunii ilirice și tuturor bisericilor *văsăritene de rit grecesc*, de sub jurisdicțiunea mitropolitului rascian (sîrbesc), jurisdicțiune, care n'a fost limitată asupra bisericilor sârbești exclusiv: *isque archiepiscopus vester liberam habeat facultatem disponendi cum omnibus orientalis graeci ritus ecclesiis.*¹⁾ Sub scutul acestor privilegii a rămas episcopia Aradului și ortodoxă și românească.

Seria episcopilor Aradului până exclusiv la Sinesie Jivanovici, cum se găsește în arhivul episcopiei, stabilită probabil de el, *Series Episcoporum Aradiensium ab anno 1695-to* este următoarea:

1.-mo *Isaias Diakovich*, confirmatus per Privilegia Nationalia 4-to Martii 1695-to, qua Episcopus Ienopolitanus, electus postmodum, et confirmatus qua Archiepiscopus 24-a Maji anno 1708. Obiit Viena 21-a Iulii eodem anno.

2.-do. *Ioannitius Martinovich*, confirmatus Episcopus Aradiensis 29-a Novembris, anno 1710. Mortuus 25-a Octobris 1721.²⁾

¹⁾ Tocmai acum apărui în coloanele acestei reviste un *memoriu* a lui Moise Nicoară din 1850, din care ese luminat, că marele bărbat n'a contemplat despărțirea de Sârbi astfel cum ea s'a făcut în urmă. „Despărțirea de Sârbi (precum o vreau unii) zice el, nici odinioară nu o am voit și nu o am putut voi, dorind binele neamului meu. Dar' am dorit conservarea drepturilor, cari sunt a legii pravoslavnice neclintite, deci prin urmare, a ambelor nații. . . . Sârbi încau au scutit sfânta biserică dreptcrezătoare și concheise rumânătatea, vrînd nevrînd, altmintre de mult se schimba fața circumstărilor de tot și astăzi nu mai aveafi archiereu român“. (Biserica și Școala nr. 8 a. c.)

²⁾ Pentru constatarea anului morții lui Ioanițiu Martinovici în mod autentic s'a redigiat și estradat ulterior următorul atestat: „Nos infrascripti attestamus respectu obitus pie defuncti Domini Episcopi Aradiensis Ioanichii Martinovich, quod ille mortuus sit anno 1721, die 25-a Octobris, sepultus vero 27-a in ecclesia Cathedrali Aradiensis Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, prout in Protocollo Monasterii Hodos invenitur. Aradinii 9-a Februarii 1757. Vincentius Prodanovits, Abbas Hodossiensis, Presbyter Georgius Stojanovits, Parochus Aradiensis, Paulus Grubanovits, Parochus Aradiensis, Proto-Presbyter Petrus Bosidarovits, Nagylakiensis, Bukur Popovits, Parochus Sikloviensis, Petrus Tomovits, Ioannes Ratsan, incola Aradiensis, Petrus Ieremits, incola Aradiensis, Iannya Mihailovits, Krsza vel Christophorus senex.

¹⁾ Originalul diplomei se află în biblioteca seminarului din Arad.

²⁾ An die Allerdurchlauchtigst, Grosswürdigste Römische Kayserin, in Germanien, zu Hungarn und Böhheim Königin, Erz-Herzogin zu Oestereich, Gross Herzogin in Heturien, Herzogin von Lothringen und Baar etc. Allerunterhänigst-Meines Erz-Bischöflichen amts wegen zu thuen verbundeneste Vindications- Einklagung, mit anhängig fuffälligster Bitte Pauli Nenadovich Graeci Ritus Erz- Bischofens und Metropolitens Contra die sorgenannte Salbeckiche Familia, denn die Stadt Alt-Arad, und die so benahmste beede Edelspacherische, auch Csernovicsische Familien quadermahlige vermeintliche Possessores zweuer mit ihrer Appertinentien, unserem Graeci Ritus Episcopatus Aradiensis ohnmittelbar perpetue eigenthumlich zugehörigen Terrestrial Gründen. (Archiva episcopiei din Arad).

³⁾ Petru Maior: Istoria bisericei Românilor p. 166. E. Golubinski: ib. p. 61.

3-tio *Sophronius Ravanicsanin*, electus et confirmatus Episcopus Aradiensis 1722 in Decembri, obiit in Ianuario 1726-o.

4-to. *Vincentius Ioanovich*, confirmatus Episcopus Aradiensis 11-ma Septembris 1726-o, in Archiepiscopum et Metropolitam electus in Martio, 1731, obiit Belgradini 6-a Iunii 1737-o.

5-to *Isaias Antonovich*, confirmatus Episcopus Aradiensis 29-a Novembris 1731-mo, in Archiepiscopum electus 27-a Augusti 1748-o. Decesit Viennae 22-do Ianuarii 1749. Sepultus Budae.

* * *

Pentru culegerea documentelor relativ la istoria bisericească în general, și în special la istoria diecesei Aradului, sinodul eparchial, după propunerea decedatului preot și membru sinodal Mihaiu Sturza, încă în 1883 a însărcinat prin concluds consistorul din Arad cu delegarea unei comisii istorice, ale cărei cheltuieli să se acopere din rubrica cheltuielilor neprevăzute. Comisia s'a ales și constituit în același an din membrii Consistorului; dar scriitorul acestor rânduri de pe atunci a povestit, că scopul nu se va ajunge, cât timp cercetările istorice vor fi oarecum revendicate competenței exclusive a administrației diecesane, ci Consistorul să angajeze oameni capabili și deprinși în cercetările istorice ori-unde îi va găsi. ¹⁾

De atunci au trecut 20 de ani, și, în adevăr, pentru culegerea documentelor istorice și desvélirea trecutului diecesei noastre, Consistorul nu a făcut până acum nimic!

Vasilie Mangra.

Un memoriu al lui Moise Nicoară de Sever Secula.

(Urmare dela „Rugarea Românilor“).

Eparchia Timișorii din 10 protopresbiteraturi în care s'au arătat a fi 287 de locuri mume și 37 filiale, atâtea și biserici, doară numai unul a Chichindei cu 17 parochii se află, în care sunt numai sârbi, eară a Cianadului și a Becicherecului cu 40 de parochii cu sârbi amestecate poate avea, că celelalte locuri sunt toate românești!

Iară în eparchia Verșetului din șase protopresbiteraturi numai a Verșetului de iaste cu sârbi amestecat în celelalte toate sunt numai români de legea gr. neunită!

Așadară prin făcuta la anul 1769 a lăcuiitorilor conscripții prin groful Bănatului Klari presidentul Bănatului chiar le spune că din 450,000 a Bănatului nici

80,000 de sârbi, însă la altă parte 300,000 de rumâni s'au aflat ¹⁾ cum de înalta luare de seama la atâta număr de supuși credincioși nu li-au dăruit chepeteni duhovnicești de neamul și sămânța lor, care chilină grijă să poarte de îndreptarea lor? aceasta nici că se vede. . . . ²⁾ a veni, fără numai că socotesc unii că poate fi aceea asemănare și deschilinire a fi întru rumâni și sârbi, care este întră șvabi și întré alte neamuri de viță nemțească, fiind aceste mai cultivate și mai limpede, eară aceea mai proastă dialectă au!

Aceasta socotință se adeverează cu Sârbi, cari s'au sălășluit pre marginile dela Arad prelungă Murăș și Tisa făcându-se miliția împotriva Turcilor când țineau Bănatul. Așa fiind dinpreună supt jugul Turcilor, în tot Bănatul și în varmeghiile Aradului, Zerandului și a. . . . ³⁾ până unde s'au fost întins puterea Turcilor, Sârbi or învățat limba locuitorilor vechi, adică românească, fiind cu Români amestecați și de-o lege.

Cumcă prin străduirea mai marilor a clerului sârbesc întunerecul carele sub jugul turcesc au prins inimile neamului și a clerului românesc încă nu iaste gonit nici se va goni, aceasta numai de-acolo se poate arăta, fiind-că clerul acesta sârbesc cu norodul și cu clerul românesc nici-odată nu vorbește în limba și în dialecta lui, adică românește, așa nici temeuriile a moralității creștinești sau a părinteștilor mântuitoarelor învățături a religiei a turnă nu știu nici canonicități cercetări pre la biserici nu fac cu a cărora ocazie să cunoască scăderile, cu carele luptă credincioșii, bisericile și ocolele, apoi tuturor acestora să aducă vindecare sfințele slujbi, pentru întărirea credincioșilor să ne facă și temeuriile moralității creștinești, și înaltele creștini îndreptări și binevointe întru inimile lor cu cea mai mare evlavie, precum ar trebui să le înredicineze ca toate, cum se cade urând să vină; și cumcă aceasta de-acolo până astăzi putem încheea, fiindcă și însesii sfințele slujbi în unele locuri nu în născuta limbă românească ci în cea sârbească, ba tocma muscălească a se face poruncesc, care limbă muscălească nici sârbul însuși, născut, nu o înțelege. Aceasta din interesul său clerul cel mai mare a o face se vede, ca nu cumva mergând la sfânta slujbă și așa din cărțile bisericești norodul ce e încredințat grijei lor cei duhovnicești, prin învățăturile legii și a moralității să se mântuiască, ci încă în mai mare întunec și urgie să vină.

În ce mod de s'ar putea cere dela clerul cel mai mic ca la aceea treaptă a învățaturii și a moralității să ajungă, carea dela un păstoriu duhovnicesc se cere când el mai tot viața sa o petrece în cetirea cărților bisericești în limba muscălească scrise, de vrea să-și capete sau să-și țină parochia!

Toate lucrurile și trebile consistoriumului în mai sus numitele eparhii în limba sârbească le poartă, apoi însuși episcopul, cu cea mai mare parte a asesoriilor născuți sârbi, nu știu românește, și puțini asesori de români unde se află, nu știu sârbește. De unde sențențiile și hotărârile consistoriumului nici asesoriilor românești nici românul cel cu pricina nu le înțelege, nici el întrebă, nici el ascultă, să grăiască ție un cuvânt pentru sine, în judecata episcopescă!

Încă și ce și prea înaltele rindueli împărătești care se poruncesc ca preoții în limba cea născută să

¹⁾ După datele statistice oficiale dela 1900 în Bănat sunt: 821,726 români, 257,597 sârbi (și șocați); restul locuitorilor, până la suma totală de 2,336,104 sunt maghiari, germani, slovaci, rușeni, croaiți și alte naționalități (Vezi *Dr. Czirbusz G. Magyarorszag a XX évszázad elején p. 399.*)

²⁾ Loc alb în act.

³⁾ Loc alb în act.

le facă oamenilor cunoscute, în cancelariile episcopoești așa de rău se fac românește, cât de multe-ori nici de cum nu se pot înțelege!

Care toate dinpreună luate ca și cu degetul arată, cumcă sub episcopi sârbești clerul și norodul românesc carele cu dreptul cetățenesc prin articolul 27¹⁾ 1790 s'au dăruit ce s'au dat și tuturor lăcuiitorilor de legea grecească neunită din țara ungurească și din părțile ei împreunate și precum clerul cel mare a sârbilor în preprovocata instanția sa sub a) au arătat că milioane fac, de nu sunt la trei părți de patru dară doauă părți de trei cu adevărat sunt în viac fiind la întunerec o-sindiți, nici-când nu vor putea ajunge la ceea treaptă a omenirii, în care s'ar covini asta, nu ce nește desredcinați ai țării fi, ci ca nește credincioși a Maestăteii Voastre trebniți supuși, după înaltele îndemnuri și voința a Maestăteii Voastre și după însuflețirea legilor țării, precum și după însași a țării ungurești din dieta anului 1790 înaintea augusticescului creesc tron, cu aplecată credință aduse poște sub b.) și despre aceasta îngăduita milostiva crăiasca rezoluție; altă mijlocire mai bună pentru aceasta după vremile de acum nu se poate întrebuintă, fără cât că după pilda Românilor neuniți din Ardeal și a celor uniți din țara ungurească și românii din țara ungurească de legea grecească neunită să li se dea Episcop de neam român sub a căruia privigheri înstituitul literalicesc prin mila Maestăteii Voastre în Arădul-véchiu întemeiate cum se cade fiind scutit, să poată înflori și să ia crescământ și putere aducătoare de nădejde augusticescului tron crăiesc a țării, și a omênirei apoi, clerul și neamul românesc ieșind odinioară din întunerecul neștiinței și îmbrăcat fiind cu temeiurile moralității creștinești să se învețe și să implinească datorințele sale ca un om creștin, cetățean bun și a tronului Maestăteii Voastre credincios și nedepărtat supus — care de nu se va întrebuintă milostiva vindecare la bună vreme, clerul românesc dinpreună cu învățătorii școalelor (dela cari în mai multe eparchii limba sârbească) ca o învățatură de chepetenie clerul mai mare caută că de nu va și sârbește ca un sârb născut, dar tot curgătoare cunoștință a limbii sârbești să audă, cari și prin școli meste-cându-o o predau ca întru asemenea chip însuși norodul românesc în sârbi să se schimbe și să se transformeze în către aceasta acum a lor silință este întâie, din cuvântul sus avut când s'au ținut Sinodul naționalicesc în Temișoara, la anul '790, se înțelege și din representația (arătarea) din Dieta crăimii la anul 1792 ținut pentru de a desredcina cancelaria iliricească (cu milostivire și stricată) la Maestătea Voastră sub b) cu aplecaciune trimise se vede!

Pentru aceasta pre prea-sfinteii Maestăteii Voastre clerul și neamul românesc cu prea-aplicate genunche supunându-se eară și earăși se roagă, ca după moartea lui Pavel Avacumovici a episcopului a diețezii Aradului, în locul lui episcop de neam român, după mila sa,

1) Eată textul articolului din cestiune:

„Sua regia apostolica majestas sacratissima clementar anuere dignatur, ut graeci ritus non uniti regni incolae in regno hoc jure civitatis donati, sublatis in contrarium sanctis legibus, in quantum haec ad graeci ritus non unitos se referent, ad instar aliorum regnicolarum acquirendorum, et possidendorum bonorum, ac gerendorum omnium officiorum, capaces in regno Hungariae partibusque adnexis sint.

„Juribus caeteroquin regiae majestatis circa negotia cleri, ecclesiae, religionis, cujus exercitium plene ipsis liberum erit, fundationum, studiorum, ac juventutis educationis, non minus privilegiorum ipsorum, quae fundamentali regni constitutioni non advensatur, prout majestas sacratissima a gloriosae memoriae majoribus suis accepit, ita eidem altifatae regiae majestati porro quoque in salvo relictis.

să li-se dea, și ca Ecselenții Sale Mitropolit Carlovețului timpuriu a-i porunci bine să voiască, ca nu după introdusul obiceiului în Sinodul său cel sârbesc pentru eparhia românească să aleagă episcop, dinpreună clerului eparhialnic a îngădui să se milostivească ca după norma și orinduiala clerului neunit din Ardeal pentru episcopatul eparchiei acesteia, trei candidați de români să se aleagă și pre aceștia prin dicasterii Maestăteii Voastre pentru milostiva anumire să-și propună.

Aceasta negrăită Maestăteii Voastre milă și îndurare chesaro-crăești, pentru de-a întemeia și a rădica fericirea sa și următorilor ei nu atâta cea vremelnică decât cea vecinică, cu statornică credință și cu aplecată genunche rugate Neamul și clerul românesc, cu nemuritoare mulțămire și cu pururea vecuitoare credință înalt o va cinsti; prelângă care cu supusa aplecaciune rămânem.

A prea Sfinteii Maestăteii Voastre.

umiliți și pururea credincioși supuși

Tot clerul și Neamul românesc.

S'au dat în luna lui Iulie 1814.

(Fine).

Cu numărul viitor intrând în pătratul II al anului 1904, prin prezenta rugăm pe toți aceia, cari până acum nu au achitat abonamentul restant și current — să grăbească cu achitarea, căci la din contra, restanțierilor li-se sistează espedarea foii.

Administrația tipografiei diecesane.

CRONICA.

* *Proiectul de lege al ministrului de culte.*

Sub titlul acesta oficiosul „Bud. Tud.“ anunță următoarele: „In afacerea modificării articolului de lege 38 de la 1868 despre instrucția poporală, a art. de lege 18 de la 1879 despre învățarea limbii maghiare și a art. de lege 26 de la 1893 despre sistemisarea salarelor învățătorilor de la școalele comunale și confesionale, ministrul de culte și instrucțiune publică Dr. Albert Berzeviczy a pregătit un plan, prin care se va da o soluțiunea următoarelor cestiuni: Valorarea obligamentului de frecventare a școalei; predarea mai cu succes a limbii maghiare în școala poporală (primară) de toate zilele și în cursul de repetițiune; îngrijirea de instrucția economică; sistemisarea echitabilă a salarelor învățătorilor comunali și confesionali și în legătură cu aceasta normarea cauzelor disciplinare ale învățătorilor; și, în fine, controlarea mai riguroasă a învățământului din partea statului. După ce probabil în Aprilie ministrul va face din acest plan obiect de studiu într-o anchetă, în formă de proiect îl va prezenta camerei. Dorința guvernului, este ca proiectul acesta de lege să ajungă cât mai curând la desbatere în cameră.

* **Hirotonire.** Sămbătă în 13/26 Martie P. S. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp a hirotonit întru diaconier Duminecă în 14/27 Martie întru presbiter pe d-l *Fortunat Mureșanu*, ales capelan în Babșa Cu aceasta ocaziune au fost hirotesii întru „lectori“: *Zaharie Moga*, *Octavian N. Feier* și *Aurel Raica*.

* **Alegerea din Curtici.** Duminecă la 13/26 Martie a avut loc alegerea de preot în Curtici. Majoritatea voturilor le-a întrunit părintele *Ioan Nicorescu*, profesor seminarial, care a fost proclamat de ales.

* **Consacrarea Episcopului sârbesc dela Timișoara.** Luni a fost nou alesul episcop sârbesc al Timișorii Dr. *Letică* hirotesit întru episcop cu toată pompa și solemnitatea bisericeii gr. or. la Carloveț. Dimineața la 9 ore între sunete de clopote și bubuit de treasuri patriarhul *Branovici* însoțit de episcopii *Bogdanovici* și *Sevică* și-a făcut intrare în catedrală. Lor li-a urmat tot clerul împreună cu nou alesul episcop. După-ce patriarhul-mitropolit a fost investit cu hainele de serviciu s'a început misa solemnă. Episcopul *Letică*, îmbrăcat în simplă haină pontificală a fost condus apoi de un protopop și un protodiacon pe tapetul cu vulturul. În urma asta a început examenul canonic cu rostirea crezului, cu mărturisirea, depunerea jurământului de fidelitate și cu sărutarea de fidelitate și cu sărutarea de mână îndatinată. După procedura canonică patriarhul cu asistența celor doi episcopi, a călugărilor, a 14 protopopi și preoți și a 6 diaconi a potificat misa solemnă, îndeplinind răspunserile corul gimnasial din Carloveț. Noul episcop în tot decursul serviciului divin a stat naintea chipului Mantuitorului de pe evanghelie, adâncit în rugăciune. A început apoi actul consacrațiunii. Un protopop și un protodiacon prinzându-l de mână, îl conduc naintea altarului, unde înghenunchiat naintea evangheliei deschise patriarhul cu cei doi episcopi consacrații prin punerea mânilor l-au hirotesit întru episcop. După ce a fost purtat de trei ori în jurul altarului, patriarhul l-a îmbrăcat în ornate pontificale, i-au întins insigniile episcopesci, și punându-i mitra pe cap, din naintea ușilor împărătești l-a prezentat publicului ca episcop după toată regula și ordinea canonică. La sfârșitul serviciului divin patriarhul i-a întins cărja în urma căreia noul episcop a rostit o frumoasă predică care a fost primită din partea publicului cu frenetice aclamațiuni.

* **Inteligența română din Ghioroc și jur,** invită la *Concertul* împreună cu dans ce-l va aranja Marți în 12 Aprilie n., a treia zi de Paști în sala hotelului din Ghioroc, cu concursul corului și al orchestrei studenților universitari români din Budapesta. Prețul de intrare: de familie 5 cor., de persoană 2 cor. Venitul curat este destinat școlii gr.-ort. române din Ghioroc. Inceputul la 8^{1/2} oare seara. Programul se va publica în foi și se va împărți seara la cassă.

Suntem informați, că pentru aceasta frumoasă serbare s'au făcut deja toate pregătirile de trebuință; și suntem siguri că toată valea Murășului va grăbi să iee parte la petrecerea populară și la prestațiunile distinse noastre tinerimi universitare, care nu a prege-

tat să-și dea concursul, în beneficiul școlii noastre populare din Ghioroc.

* **Școale și biserici românești în Macedonia.** D-l *Lazar Duma*, inspectorul școlii române din Turcia — știe „R. de la Pind“ — după ce a organizat comunitatea din Salonic, a trecut în comuna *Veria*, unde în înțelegere cu fruntașii români, a chibzuit asupra cumpărării unui teren de școală. De asemenea s'au luat dispozițiuni, ca să se cumpere terenuri de școale și biserici și în celelalte centre românești din vilaetul Salonic, unde se simte nevoie de așa ceva. În curând se va începe în *Bitolia* clădirea unei capele românești, ear după Paști se vor pune temelii unei biserici monumentale.

* **Concert Popovi-Dima în Arad.** Măestrul cântării dl *Dimitrie Popovici* dimpreună cu Doamna *Maria Dima* în 17 ori 19 Aprilie n., adevă pe timpul Sinodului eparchial, vor da un concert public în Arad în sala cea mare dela *Crucea-Albă*.

* **Studențimea noastră** din Budapesta s'a întrunit Dumineca trecută și a desbătut cestiunea pelegrinajului ce se va face la vară la *Putna*. Au hotărât, că vor lua parte și studenții noștri din toată țeara. S'a ales un comitet, care s'a pus în conțelegere cu studențimea noastră din întreaga țara pentru ca să se organizeze, să facă propogadă, ca să ia parte la acest pelegrinaj cât se poate de mulți și să se presinte în solidaritate și cu bărbăție la aceste festivități, cari după cum arată semnele vor fi splendide. Comitetul de aici a trimis în zilele trecute apeluri și scrisori la toate instituțiunile studențești din țară. E laudabilă pornirea studenților noștri de aici cu atât mai virtos, că a lor a fost și este datorința ca să ia pașii necesari ca cei dintâi între studenții noștri din Ungaria. Și e o datorință sfântă față de memoria *Marelui Stefan* să ia parte la acest pelerinaj cât se poate de mulți. Serbările vor fi probabil pe la mijlocul lui *Iulie*. Sperăm că glasul studențimei noastre din Budapesta va afla răsădit viu în cercurile studenților români din întreaga țară.

* **În atențiunea corurilor noastre.** Scopul ce urmărește cântarea în special corurile — în societatea noastră — în general este cunoscut. — *Drăgălașele* compoziții „*Calea mândrei și Dorul*“ precum și „*Invierea*“ de dl *Trifon Lugoșan*, profesor de musică al seminarului gr. or. rom. din Arad — urmăresc unul din cele mai salutare scopuri ale musei noastre și — executate ne dau cele mai distinse rezultate. Atât ca text, cât și ca compoziție, corăspund întru toate titlului; ear în ce privește exteriorul, nu lasă de dorit. După toate aceste imi permit a le recomanda atențiunei corurilor noastre, în special diriginților de coruri, rugându-i, ca toți acei cari doar nu și-leau procurat până de present, să și-le procure și execute apoi; prin ce ar face un bun serviciu societății noastre române, ear iubitelui nostru profesor și compozitor — dela care am putea spera încă mult — prin aceea i-am dovedi curajul și alipirea noastră! *P. C. învățător dirigent de cor.*

CONVOCARE.

Despărțământul protopopesc *Buteni*, al Reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe, din protopopiatele aradane I—VII, își va ținea adunarea proximă **Joi la 1/14 Aprilie** în săptămâna luminată a. e. în comuna **Chisindia**, la

care toți membrii despărțământului și alți sprijinitori ai învățământului, sunt poftiți a participa.

PROGRAMA:

1. Dimineața la 9 ore, asistare la chemarea Duhului Sfânt.
2. Asistare la prelegerile învățătorilor din loc.
3. Cuvântul de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Discuțiuni asupra prelegerilor ținute.
6. Rapoartele biroului și pertractarea lor.
7. Citirea eventualelor disertațiuni.
8. Propuneri și interpelări.
9. Fixarea procsimei adunări.
10. Autenticarea protocolului.
11. Incheiere.

Pentru pian, sau făcut dispozițiuni în loc Participanții au a se anunța înainte la învățătorul Mihaiu Mihuț, în loc.

B o d e ș t i, 16/29 Martie 1904.

Nicolae Boșcain.
președinte.

Cornel Novac
secretar.

Licitațiune minuendă.

Pentru edificarea unui nou edificiu la sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog, preliminar în sumă de 28,067 coroane 01 filer se publică licitațiune minuendă, care se va ținea în **23 Martie** (5 Aprilie) 1904 la 11 ore înainte de amiază în canceleria sfintei mănăstiri, unde se pot vedea planul și preliminarul de spese și condițiunile de licitare până la ținerea licitațiunei în toate zilele în oarele oficiale.

Sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog în 12/25 Martie 1904.

Administrația sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog.

—□—

2-2

Pe baza concludului Venerabilului Consistor gr. or. rom. din Arad de dno 20 Decembre 1903 Nr. 6706, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale gr. or. rom. în comuna **Rișculiția** (p. u. Kőröbánya) pe ziua de **4/18 Aprilie a. c.** (Duminea Tomei) în localitatea școalei din loc.

Prețul de esclamară este stabilit în suma de 2480 cor. Licitanții vor avea să depună înainte de începerea licitațiunei vadiul de 10%.

Comitetul parochial își rezervă dreptul, fără considerare la rezultatul licitațiunei, a da în întreprindere lucrarea de mai sus aceluși măestru licitant în care va avea mai multă garanță.

Planul și preliminarul de spese se pot vedea ori și când la oficiul parochial din loc.

Rișculiția la 29/13 Martie 1904.

Ioan Micluția
paroch.

—□—

2-3

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n: preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tro-nuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construiesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra impregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumusețeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIOC,
sculptor în Berliște, poșta Jám (Banat).

Medalie de aur pentru lucrări de artă.

Atelier propriu de ornamentație artistică.

Promovat cu distincție de școla de sculptură

Comunicația cu motorul:

Dela Arad		Arad — St.-Ana — Chișineu — Chitighaz					Spre Arad			
Mersul Motorului		Tren mixt			Stațiuni		Tren mixt		Mersul Motorului	
320	322	314			31	321	323			
dimin.	d. am.	seara	pleacă		sosește		dimin.	d. am.		
6 ¹⁰	12 ³⁵	—		Arad	—	9 ¹⁵	3 ³⁰			
†6 ³¹	†1 ⁵⁵	—	†	Ötvenes	—	9 ²⁸	3 ⁴²			
6 ³⁹	1 ⁰³	—		Zimand	—	9 ³⁹	3 ⁵²			
7 ³	1 ²⁴	6 ¹⁰		St.-Ana		†9 ⁴⁹	4 ⁰²			
†7 ²¹	†1 ³³	†6 ¹⁹		Fazekas-V.	†6 ⁵⁶	10 ⁰¹	4 ¹³			
7 ³⁶	1 ⁴⁹	6 ³⁶		Simand	6 ⁴¹	10 ²⁰	4 ²⁹			
†7 ⁵⁰	†2 ⁰⁴	†6 ⁵³		Nădab	†6 ²⁶	†10 ²⁷	†4 ³⁶			
8 ⁰⁴	2 ¹⁸	7 ¹²		Kișin-Erd.	6 ³⁹	10 ⁴³	4 ⁵¹			
8 ¹⁵	2 ³¹	7 ²⁶		Socodor	5 ⁵⁷	†10 ⁵⁹	†5 ⁰⁵			
8 ²⁶	2 ⁴²	7 ⁴⁰		Sicliău	5 ⁴⁶	11 ¹⁰	5 ¹⁶			
†8 ³⁵	†2 ⁵²	1 ⁵³		Otlaca	5 ³⁶	11 ³¹	5 ²⁷			
8 ⁴⁵	3 ⁰²	8 ¹⁴		Aletea	5 ²⁶	†11 ³⁹	†5 ⁴⁵			
8 ⁵⁶	3 ¹³	8 ²⁸	sosește	Chitighaz	5 ¹³	12 ⁰⁰	6 ⁰⁶			
						dimin.	la am.	seara		